

Sumari

L'art d'estirar llengües	
Josep Vallverdú	7
La ciutat invisible: la història dels darrers deu anys	11
Entrevistes	
Ángeles Ribes	37
Albert Velasco	61
Magda Ballester	85
Francesc Serés	103
Mariona Lladonosa	127
Simeó Miquel	145
Montse Macià	171
Joan Cal i Ignasi Calvo	191
Àngel Ros	243
Epíleg	
Joan Maria Morros	265

L'art d'estirar llengües

Un llibre d'entrevistes és un document històric. Tot paper escrit té valor. Un arxiver de primer rang m'ho deia: "Caldria guardar tot paper, per insignificant que sembli, un tiquet de compra, un recordatori de visita mèdica, una capsa de llumins buida. Tot té un significat, al llarg del temps. La història és un immens mosaic i cada mot, cada frase, hi incorpora una peça, xica o mitjana." Diríem, doncs, que entrevistar personatges en plena saó ens permet un doble tast, un poc de passat i una intenció de futur.

Un llibre d'entrevistes funciona com un motor on juguen dos elements principals: primer un dispositiu d'ignició, que és la persona entrevistadora, que fa les preguntes; després els pistons, que es posen en marxa quan la ignició és efectiva. En un motor, i la vida ho és, a l'estímul de la guspira respon el gruix del mecanisme.

Tot llibre d'entrevistes amb un comú denominador per part dels entrevistats és un document d'una època, d'un lloc o de tots dos elements. Hom hi pretén refer un tros d'història no pas en una única fotografia, sinó amb un mosaic les tessel·les del qual són les respostes dels entrevistats.

En el llibre que teniu a les mans, els fets històrics concrets cauen tots dins els deu, quinze, vint darrers anys i tenen per territori la ciutat de Lleida.

Els entrevistats, ells i elles més o menys equilibrats en nombre, han viscut l'evolució de la població, molts des d'una quota de responsabilitat visible, ja sigui veïnal, ja sigui política, n'han conegut els estrats socials, han constatat la concreció o el desgavell de segons quins barris i la incidència dels governs municipals en la marxa de la capital ponentina. Això vol dir preguntes i respostes sobre eleccions municipals, colors polítics dels components de successius consistoris, mapa comarcal en tant que Lleida incideix sobre els territoris veïns en els quatre punts cardinals; i encara hi afegiríem l'opinió personal de cada persona entrevistada sobre punts més o menys contents dels anys adduïts que hagin commogut o motivat, i també sobre realitzacions problemàtiques en l'esfera urbanística o social. Cada persona a qui hom fa preguntes respon en funció del seu compromís íntim amb el tema de la pregunta, o també del seu paper visible si la pregunta contenia el retrat de la seva actuació pública.

Així, d'una manera general, hom constata dos tipus extrems de personatges entrevistats: aquells que responen sempre matisant o des d'una confortable delicadesa, i aquells altres que tenen a punt l'artilleria. Entremig hi campa la majoria, que a algunes preguntes responen amb decisió o claredat i per a d'altres interposen un cert tel de prudència.

En general aquests personatges opinen que els vint anys darrers la ciutat ha canviat, adquirint més vitalitat en uns aspectes, menys en d'altres. No són del tot crítics amb la Paeria, pocs d'ells no hi han tingut relació directa o interposada, d'altres hi ha estat protagonistes, àdhuc respon al qüestionari el darrer paer en cap històric. Constaten que l'opinió pública pren forma avui molt de pressa, perquè les xarxes són la velocitat pura. Recorden períodes de crisi, bé general, bé local, valoren les deixes dels successius paers en cap, parlen de l'època Siurana i de l'època Ros. Segons l'adscripció o militància personal

constaten una solada intocable de conservadorisme en els governs de la Paeria, o blasmen la precipitació de tal decisió o tal altra. Qui troba bé el pacte de les dues llengües, qui no. S'hi formulen comparances —arriscades, tanmateix— entre les dinàmiques de Lleida i de Girona. El desconeixement del nostre Ponent per part del Llevant sembla a molts una ferida, d'altres diuen que en som en part culpables. És indiferència d'allà o és poca traça exhibidora d'aquí? No caiguem sempre a presentar caires folklòrics: l'Aplec del Caragol. Falta lideratge autèntic? —es demanen alguns. Tenim una mirada curta? El tema de la Franja, Sixena i la política del govern de Saragossa. Inevitablement, les obres d'art perdudes, però també les altres, les que encara no tenen enllestit l'edifici definitiu per a un Museu d'Art de Lleida. I la Diputació?

Tots estan d'acord que la vinguda de l'AVE ha beneficiat Lleida, més respecte del contacte amb Barcelona que amb Madrid. Però critiquen que sigui només entre capitals, convenen trens molt ràpids que passin per Tàrraga, per exemple. Alguns es queixen que no s'hagi enllestit el projecte del Pla de l'Estació, amb tot el que suposaria de dinamització.

La gent surt al carrer, aquest sí que és un gran canvi a Lleida i a tot Catalunya: quedar-se a casa no resol les coses. Convé pressionar el govern municipal del dia. Creixerà Lleida en deu anys? Potser no, però millorarà, s'enllestiran obres d'endreça. A qui se li acut en ple barri antic fer un parador?

Noms propis que sorgeixen repetidament: Àngel Ros, Antoni Siurana, el Parc Científic, la Llotja, molt criticada, per cert. L'1-O, el lleidatanisme/"leridanismo", el comerç, la mobilitat, la Seu Vella (i el consorci), el nucli antic.

Les preguntes aquí són sempre fetes amb un doble abast: l'interès que al lector se li desvetllarà en prepa-

rar-se a llegir-ne les respostes, i les concretes respostes que l'entrevistador desitjaria, perquè creu que enriquirien el llibre.

Naturalment, cada entrevistat respondrà amb diferent intensitat segons sigui la pregunta. Si el lector recorda que li hagin fet entrevistes li acudiran a la memòria els silencis, les supressions, les prudents mitges respostes; però també aquells moments que, perquè la pregunta el tocava a fons, s'ha sentit impel·lit a respondre amb total franquesa, frontalment. L'entrevistador ja compta amb aquest joc. Per això pensa molt afinadament què i a qui preguntarà. Ell ha fet la tria: tant de bo al mateix temps que es compleixen les seves expectatives hagi tingut més d'una sorpresa.

La paraula és viva, la frase es mou com la serp.

Josep Vallverdú

La ciutat invisible: la història dels darrers deu anys

En un moment històric normal, una dècada podria marcar un breu espai de temps en què, com a molt, veuríem canvis en la moda, en la música o en el cinema. Però si parlem dels darrers deu anys veurem que tot s'ha girat com un mitjó. I no exagero. Per a ubicar-nos us demanaré que reflexioneu sobre com estàveu ara fa onze anys, just abans de començar la dècada. Penseu en les següents qüestions... qui eren els presidents del govern català i del govern espanyol? On treballàveu? Quin sou teníeu? Com compràveu? Com viatjàveu? Quin mòbil utilitzàveu? Com us informàveu? Quin ús fèieu d'internet? Quins partits polítics hi havia? A qui votàveu? Qui era l'alcalde de la vostra ciutat?

Us poso un exemple. L'any 2007, la ciutat de Lleida es comunicava amb Barcelona a través de dues possibilitats: per carretera o bé amb un tren que trigava entre tres i quatre hores. Amb prop de 127.000 habitants tenia un atur, quasi testimonial, d'una mica més de 3.500 persones. L'alcalde era un home d'èxit que ocupava el lloc des de feia tres anys. El socialista Àngel Ros era el paer en cap i compartia color polític amb el president del govern català, José Montilla, i el president espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero. A Catalunya, els únics partits que tenien pes eren el PP, el PSC, Convergència i Unió, Iniciativa per Catalunya i Esquerra Republicana. En l'àmbit social, la preocupació eren els sous dels anomenats "mileuristes"

que feien difícil poder accedir al mercat de compravenda d'habitatges entre els més joves. Ah! i el més important... encara existia la Unió Esportiva Lleida.

Però hi ha d'altres canvis que són intangibles. I és aquí on Lleida ha fet un veritable gir respecte a molts altres municipis. La ciutat tranquil·la, invisible i immutable ha deixat de ser-ho. Què ha passat?

Durant la primera part de la dècada, Lleida va fer un creixement econòmic i infraestructural, propi d'una ciutat moderna. L'AVE o l'aeroport en són dos clars símbols. Els creixements, però, també comporten conflictivitat social. Amb la crisi i el procés català, la segona part de la dècada ve marcada per uns moviments socials que avaluen constantment la política més propera, és a dir, la del seu alcalde i la del seu Ajuntament.

La política nacional i la política municipal han servit de combinació perfecta per originar una mobilització al carrer que fins ara no s'havia vist mai a la ciutat de Lleida, com a mínim des de la transició. Però, per què una part dels ciutadans ha decidit manifestar-se de manera important i constant?

En els darrers cinc anys, i després d'explotar el cas Marta Camps (Àngel Ros va ser acusat de corrupció per la seva segona cap de llista i extint d'alcalde) i coincidint amb l'auge de l'independentisme, la societat lleidatana s'ha girat com un mitjó. Una ciutat tradicionalment conservadora i assossegada ha vist com creixia la polarització entre l'independentisme i l'espanyolisme. Un debat polític que es plasmava al ple de l'Ajuntament, però també als carrers amb manifestacions, pintades, llaços i, malauradament, amb alguna agressió.

Tot plegat ha posat l'alcalde Àngel Ros just a l'ull de l'huracà, sobretot després del pacte del PSC amb C's i PP. El sentiment d'incredulitat d'una part de la població, al-

gus dels quals votants socialistes, d'assistir a un viratge de qui, per a ells, era un dels representants del socialisme catalanista cap a una coalició anomenada per l'independentisme com el "tripartit del 155", ha fet saltar la flama. Però això és prou argument per entendre què ha passat a Lleida? Intentarem cercar respostes a través de la reflexió de deu personalitats lleidatanes. Parlarem del passat, del present i del futur d'una ciutat que mai no tornarà a ser la mateixa... però, cap a on va?

Breu història de la Lleida dels darrers onze anys: on comença tot

Per a entendre una història cal contextualitzar-la. La memòria és molt feble. Per això intentarem resumir deu anys en quinze minuts. Al lector més avesat a la ciutat, aquestes pàgines potser li són sobrereres. Per a la resta, inclosos pixapins amb interès per entendre què ha passat a Lleida o *millennials* que, per la seva joventut, tenien mil·lors preocupacions, aquesta breu història els pot ser útil.

Lleida, la nova ciutat de l'extraradi

El 20 de febrer de 2008 s'inaugura, per fi, la línia d'Alta Velocitat més esperada de l'Estat espanyol. L'AVE connecta les dues capitals de l'estat: Madrid i Barcelona. Un fet que, per a Lleida, era llargament esperat. I és que això volia dir oportunitats econòmiques. La capital del Segrià volia convertir-se en el pol d'inversió a l'interior de Catalunya, tot aprofitant la proximitat, ara sí, de la capital del Mediterrani. Lleida i Barcelona s'atansaven en poc més d'una hora i era el moment de canviar la imatge de "La ciutat llunyana" que relatava el poeta Màrius Torres. Eren moltes les veus que asseguraven que la ciutat estava intentant fer els deures. El seu alcalde des de 2004, un home que venia de l'empresa privada amb un gran currículum, havia posat les bases per a un Parc Científic que hauria de ser el motor de l'economia i el coneixement.

L'any 2006 es va posar la primera pedra d'aquest projecte, aposta personal del paer en cap Àngel Ros.

Ros va rebre l'alcaldia de manera accidental i ràpida. Després d'una tensió més que elevada amb la primera tinent d'alcalde d'Antoni Siurana, Maria Burgués, Ros, que va ser regidor d'Economia durant la primera meitat de la legislatura, substituïa un batlle històric amb vint-i-quatre anys de trajectòria.

La marxa de Siurana com a conseller d'Agricultura al govern tripartit de Pasqual Maragall aplanava el camí d'Àngel Ros, que havia estat triat per a ser el delfí, i no per casualitat. A l'inici de la legislatura Ros arribava quasi com un desconegut a la política lleidatana, ja que feia temps que no tenia contacte amb la societat civil de la ciutat. Tot i això, hi havia bona base. Havia estat fundador, secretari i president de la Federació d'Associacions de Veïns de Lleida i, a més, coneixia com funcionava el món de l'administració pública, ja que havia ocupat càrrecs de perfil professional, però importants, als ajuntaments de Lleida, de Madrid i de Barcelona. Professor de física a diverses universitats, va treballar com a becari a IBM i havia desenvolupat una part de la seva carrera a l'àmbit privat, concretament a empreses de prestigi com San Miguel i Coca-Cola.

Sota els anys de bonança econòmica Ros va ser l'alcalde de les grans obres. El batlle substituït de Siurana podia gaudir de la carta electoral de les grans inauguracions, algunes de les quals eren heretades de l'anterior govern municipal i dels acords amb altres institucions. El Museu de Lleida, inaugurat el 2007, o l'AVE a Barcelona van ser les primeres obres destacades. Poc després arribarien la Llotja, el cobriment de les vies o el pont de Príncep de Viana, obres inaugurades l'any 2010, ja en plena crisi, però que feien que, com a mínim, Lleida semblés impermeable a la recessió. De fet, aquell mateix

any, un estudi col·locava Àngel Ros com l'alcalde català més ben valorat pels seus conciutadans, i el quart de tot l'Estat. Eren temps d'enlairament per a la seva figura.

El president Ros

Ningú no ho ha dit mai, però era evident que l'alcalde Ros pensava a fer el salt al Palau de la Generalitat, i tenia fonaments per a fer-ho. El món mediàtic català el tenia en el seu focus. Era estrany el dia que Lleida no sortia als mitjans a través de la figura d'Àngel Ros comentant algun aspecte de la política nacional o, directament, marcant l'agenda mediàtica. Per exemple, el 28 de maig de 2010 Lleida va ser portada als mitjans estatals i nacionals per ser la primera ciutat que prohibia anar amb el rostre tapat —amb clara referència al burca— a tots els edificis públics.

Ros era estimat i es deixava estimar, sobretot per una gran part de l'opinió pública. Un afecte, però, que no tenia gaires seguidors dins de l'executiva nacional del PSC, amb José Montilla al capdavant. Les seves declaracions advocant per una sociovergència per tal de donar estabilitat a la Paeria, i també al país, agradaven a una majoria de la població que encara no es plantejava cap altre postulat més extrem, però no eren gaire ben vistes als sectors més propers al socialisme espanyol. Àngel Ros es proposava com a candidat a la secretaria general dels socialistes catalans amb declaracions que l'apropaven a un catalanisme més contundent que suau, això sí, sempre amb el discurs federal o confederal, i sense plantejar-se postulats independentistes. Malgrat marcar distàncies amb el separatisme, hi va haver veus socialistes, de Madrid i de Barcelona, que l'acusaren de ratllar massa la línia de l'independentisme. Per tot plegat, Ros va veure complicat el seu ascens dins del partit i va fer un pas enrere. El 17 de desembre de 2011, hores abans de l'elecció

d'un nou primer secretari socialista, l'alcalde de Lleida va donar suport a Joan Ignasi Elena —un altre membre del corrent crític catalanista— i va preferir esperar nous temps. Finalment, Pere Navarro va ser escollit com a nou líder del PSC.

I de sobte, la crisi

Lleida sempre ha tingut ritmes econòmics diferents respecte a la resta del país. Feia un parell d'anys que la crisi era evident a Catalunya, però la recessió a la capital de Ponent quedava mitigada per diverses inversions importants. L'obra pública que permetia fer inauguracions també ajudava a mantenir un cert moviment econòmic. Un cop finalitzades les grans infraestructures, en alguns casos criticades per l'oposició, era el moment d'estaveïllar-se contra la realitat. L'any 2011 la ciutat tenia prop de 12.000 aturats, i el 2012 arribaria a la xifra rècord de prop de 12.500 persones sense feina, quasi quatre vegades més que el 2007.

L'economia colpejava fort. S'havien fet diverses infraestructures que havien de donar un impuls a la ciutat i al territori, com el mateix Aeroport d'Alguaire, inaugurat amb un vol Barcelona-Lleida el 17 de gener de 2010. Després d'un inici en què van dipositar grans expectatives, les companyies que hi volaven van decidir marxar i tampoc es van trobar inversors per als terrenys adjacents, on era previst instal·lar un pol logístic per a mercaderies aeroportuàries. La crisi i les previsions optimistes desfeien les línies estratègiques marcades sobre el paper. Una situació similar va succeir amb l'AVE. Amb una recessió galopant ningú volia invertir en "totxo". Les empreses del sector de la construcció van anar caient com un castell de naips. La ciutat que havia de convertir-se en el nou extraradi de Barcelona continuava allunyada, ara no per infraestructures, sinó per l'economia global que havia produït el pitjor crac des del 1929.

A poc més de dos mesos per a les eleccions municipals del 2011, la plaça Ricard Vinyes de Lleida, recentment remodelada, veia com un grup de joves —i no tan joves— ocupaven la via pública durant dies. El moviment 15-M, actiu arreu de l'Estat (a la plaça del Sol de Madrid i a la plaça de Catalunya de Barcelona s'aglutinaven milers de persones), volia fer visible la indignació d'una part de la ciutadania davant del que s'entenia com un sistema que deixava moltíssima gent a l'atur i no assegurava el futur dels més joves. Era alguna cosa més que una crisi, apunten els qui hi eren presents.

Dies de mobilitzacions i protestes que acabarien sent la llavor dels moviments polítics al voltant dels comuns i, a escala estatal, de l'actual Podem de Pablo Iglesias.

Malgrat aquesta situació de crisi, la imatge d'Àngel Ros no va quedar danyada, sinó tot el contrari. Aquell mes de maig tornaria a obtenir majoria absoluta. La seva projecció semblava imparable.

Ros, el socialista díscol

Tot i la decisió d'Àngel Ros d'abandonar la carrera per a la primera secretaria del PSC, l'alcalde de Lleida va continuar aixecant, a la mateixa velocitat, crítiques des del seu partit i elogis des de sectors sobiranistes d'arreu del país.

Mai no sabem si amb aquesta voluntat de recollir vots allunyats del PSC, o bé per tallar-li les ales com a candidat a la presidència, el PSC el va triar com a candidat a Lleida a les eleccions al Parlament de Catalunya del 2012. Per primer cop, l'estrella de Ros sembla que comença a brillar una mica menys, com a mínim a casa. Ros va ser escollit com a diputat per la demarcació, però com a únic diputat socialista. Ros s'havia proposat guanyar les eleccions a Lleida, o fer millor paper que el que va aconseguir, però CiU va tornar a guanyar les eleccions a Lleida

i a la resta de Catalunya. Aquella nit va viure, segurament, una de les seves pitjors jornades electorals i va veure aturada la seva escalada a la política catalana.

Tot i això, Ros va continuar aixecant simpaties en sectors sobiranistes. Mesos abans de les eleccions de 2012, l'alcalde va assistir a la manifestació de l'Onze de Setembre amb la primera de les mobilitzacions d'un milió de persones obertament independentistes. Sota el títol de "Catalunya, nou estat d'Europa", i amb la convocatòria de l'ANC, el Passeig de Gràcia de Barcelona es va omplir, quasi per sorpresa, d'estelades. Segurament, el primer sorprès va ser ell, que juntament amb Marina Geli i Ernest Maragall van assistir a aquesta mobilització. Tal com va explicar a la premsa, amb la seva assistència volia fer present el PSC. D'aquesta manera, el paer en cap feia evident que no estava d'acord amb alguns gestos de l'executiu dels socialistes i es posava al capdavant del sector crític del partit. Una gestualització que va pujar de nivell quan va deixar el seu càrrec com a diputat al Parlament, l'any 2014, per tal de no haver de votar en contra de la consulta sobiranista del 9-N, una consulta de la qual participava directament. Va votar en blanc i va facilitar espais electorals per a la seva realització a la ciutat. Una fotografia al seu compte de Twitter ho testimonia. Quan li van preguntar pel perquè d'aquesta participació va apuntar que a Catalunya "cal un canvi". Sembla que agafava un camí crític a la línia oficial, com també ho van fer Joan Ignasi Elena, Toni Comín, Marina Geli o Ernest Margall. N'hi havia que es preguntaven si marxaria del partit.

Això, però, com a les bones sèries, va fer un gir de guió. Miquel Iceta va guanyar les eleccions i va proposar Ros com a president del partit. Un càrrec més honorífic que efectiu, però que obligava a marcar perfil. Ros va acceptar. D'aquesta manera, qui semblava el capdavanter de la part crítica, ara ocupava un lloc important a l'executiu. Ros ja

no tenia intenció de lluitar per la presidència del país ni tampoc per la primera secretaria. Ara es va concentrar a revalidar els resultats en un ajuntament que havia dit que deixaria. I va començar l'embolic a la plaça de la Paeria.

La davallada als inferns

Ros havia anunciat que no tornaria a presentar-se a l'alcaldia. Fins i tot, tenia la seva substituta. La primera tinent d'alcalde, Marta Camps, era la plenipotenciària a la Paeria i qui gestionava gran part de l'engranatge. Primera secretària del PSC a la ciutat, ja feia anys que tenia la promesa de l'alcalde. Un relleu que, diuen, Camps esperava des de l'anterior legislatura, però que s'havia estroncat amb la voluntat de l'alcalde de revalidar la majoria absoluta. El temps passava i les tensions creixien. Camps i el seu equip creien que se'ls feia el buit. Les disputes internes cada cop eren més evidents, fins i tot, per als "no residents" a la Paeria. Només calia posar l'orella als despatxos.

Amb la decisió de revalidar legislatura la caldera es va escalfar... i tot va explotar.

Marta Camps va denunciar davant del fiscal anticorrupció una sèrie de presumptes casos de corrupció per part de l'alcalde i el seu equip. Ros la va fer fora del govern de la Paeria. El 19 de febrer de 2015, a dos mesos justos per a les eleccions, Camps va fer una roda de premsa en què va explicar el perquè de tot plegat i va donar detalls. Qui havia estat la segona cap de llista de Ros va assegurar que hi havia moltes irregularitats en dietes, contractacions i adjudicacions. La premsa va recollir, per exemple, factures de fins a 36.000 euros corresponents a compres de 360 corbates i 423 fulards de disseny com a obsequi per als qui visitaven l'ens, o dietes sense justificar d'uns 1.500 euros sobre un viatge a la Xina amb la Universitat de Lleida. Mesos després, el 27 d'octubre del mateix any, la Fiscalia Anticorrupció va arxivar la causa

perquè no hi va veure cap fet delictiu. Però les eleccions ja havien passat i Ros havia patit les conseqüències del "cas Camps".

Les eleccions que ho van canviar tot

El PSC va guanyar les eleccions, però amb set regidors menys. De la majoria absoluta de les darreres dues legislatures va passar a haver de pactar amb altres forces si volia mantenir l'alcaldia. Però qui seria l'elegit com a company de viatge? En diverses declaracions, el paer en cap va insistir a fer efectiva la seva teoria sobre la sociovergència, però sabia que era complicat.

Toni Postius, líder de CiU a la Paeria, s'havia presentat a les eleccions amb la voluntat i la promesa de desbancar l'alcalde i, per fer-ho, havia assegurat que no pensava pactar amb qui havia estat el batlle durant molts anys i qui, aleshores, recordem-ho, encara tenia una polèmica judicial oberta. A més, amb el procés independentista encara candent, la imatge d'un acord amb el president del PSC no seria gaire ben vista. Tot i l'entrada d'Esquerra amb tres regidors i la de la Crida-CUP amb dos edils, CiU va mantenir el nombre de cadires (sis) i va pujar en nombre de vots. Uns resultats que, a priori, semblen bons, però que tampoc són del tot satisfactoris, ja que la formació es va veure en la impossibilitat de formar govern sense comptar amb una força que havia aparegut trencant els esquemes de tothom. El moviment taronja havia arribat a la ciutat.

Tot i que no va guanyar ni en vots ni en regidors, hi havia una força que se sentia guanyadora. Ciutadans va entrar a la Paeria per la porta gran. Va obtenir quatre regidors i es va situar com a tercer grup polític. Tothom tenia clar que, amb set grups al ple, s'obria un nou panorama a la política municipal. Seria difícil arribar a un acord sense els taronges.

El Partit Popular, que havia tingut fins a sis regidors a l'anterior legislatura, ara en va passar a tenir dos, els mateixos regidors que una nova força, el Comú de Lleida, que basava el seu programa en la transparència i la crítica a Ros després de la polèmica amb el cas Camps.

Les reunions del Zenit

Es va produir un període de reunions en el qual hi va haver propostes de govern fins aleshores inimaginables. Es parlava d'aglutinar Ciutadans, els Comuns i CiU amb la resta de forces per treure Àngel Ros de l'alcaldia. Recordem que aleshores, Ros estava immers, encara, en una investigació d'Antifrau i això donava ales a pactes estrambòtics.

Les trobades van fer córrer molts rius de tinta. Els periodistes van estar molt pendents de les reunions, en principi secretes, que es desenvoluparen a l'Hotel Zenit de Lleida. N'hi ha que diuen que alguna "gola profunda" avisava els periodistes cada cop que es feien trobades entre partits, però també és cert que si no vols que et descobreixin l'estratègia, el més fàcil és allunyar-te dels mitjans... i l'Hotel Zenit es troba a una cantonada de la redacció del diari *Segre*.

I el 9 de juliol de 2015, finalment, va saltar la banca. Es va anunciar l'acord entre l'equip d'Àngel Ros i Ciutadans. Un acord que no és de govern, sinó de cartipàs. La diferència és substancial, ja que no hi havia cap regidor taronja que entrés a formar part de l'equip de govern. A canvi, Ciutadans podia dir la seva sobre l'organització de l'Ajuntament durant aquests quatre anys. A més, aconseguí poder posar fil a l'agulla en un dels seus cavalls de batalla: la presència del castellà a la Paeria, o el que és el mateix, equiparar el castellà amb el català dins d'una de les institucions més antigues del territori català.

La resta de partits —òbviament, excepte el PP— va veure el pacte com un greuge contra el català. Els partits polítics independentistes, i també el Comú de Lleida, van interpretar que s’havia abandonat part de la catalanitat de l’Ajuntament, a canvi de mantenir el govern i alguns dels seus càrrecs. Ros va veure com s’atacava la seva imatge com a socialista catalanista i també com creixia la crítica a gent molt propera a la seva persona. Es comença a parlar, cada cop més, de la figura del cap de gabinet, José Crespín, gendre de l’alcalde i protagonista d’alguna polèmica, per exemple, durant la destitució de Marta Camps. Sis dies després de l’anunci de l’acord amb Ciutadans, la plaça de la Paeria va viure la primera gran manifestació contra Àngel Ros... i amb estelades.

“Ros dimissió”

El 14 de juliol de 2015 se sent aquest crit, per primer cop, en una manifestació multitudinària i obertament independentista. És cert que la mobilització es convoca en favor de la llengua catalana i no de qüestions polítiques, però el rerefons de país fa evident que es reclama alguna cosa més. Amb el pacte entre PSC i Ciutadans, la qüestió independentista es fa palesa. Surten al carrer centenars de ciutadans que estan més acostumats a manifestar-se a les grans mobilitzacions de Barcelona que a casa seva. Per primer cop apareix el crit de “Ros dimissió!”. Un crit que ja no va desaparèixer de les manifestacions d’aquest tipus fins a la marxa de l’alcalde. I de fet, en van haver moltes i algunes d’històriques. La manifestació de l’Onze de Setembre de 2016 a la canalització del riu Segre, organitzada per l’ANC, va concentrar 30.000 persones segons la Guàrdia Urbana i 117.000 segons els organitzadors. La ciutat de Lleida, poc acostumada a rebre mobilitzacions d’aquesta importància (una manifestació mitjana a Lleida no supera les 3.000 persones), va veure com ara era un focus mediàtic. I ho va fer sota un crit que s’incrementava, sobretot a partir de l’1-O.

L'1 d'octubre de 2017: la "proporcionalitat"

Se celebra el referèndum a Catalunya. A Lleida cau en ple cap de setmana de la festa major de tardor. L'Ajuntament d'Àngel Ros ha decidit no facilitar espais per al referèndum, a diferència de la consulta del 9-N. L'alcalde tampoc no hi vota, ja que assegura que aquesta és una iniciativa il·legal i exclusivament independentista. Des de primera hora, la Guàrdia Civil i la Policia Nacional comencen les càrregues als diversos col·legis. Hi ha ferits de gravetat com a conseqüència dels fets i de la tensió. Un home pateix un atac de cor al col·legi electoral de la Mariola i la policia continua fent les càrregues, fins i tot llençant ciutadans contra el cos estès a terra i les persones que l'estan reanimant. La imatge es fa viral.

Però també es fa viral un altre vídeo. En aquest cas, el de les declaracions de l'alcalde Ros que assegura que s'està actuant de manera proporcionada. Ho diu en sortir de la missa de festa major, a la sortida de la catedral, i just davant d'un dels col·legis electorals, el de l'IEI. Aquestes són les paraules de l'alcalde a LleidaTV:

"Estan votant a vint-i-quatre llocs, mentre que en unes eleccions normals es vota a quaranta-un locals. Ja ho vaig dir, l'Ajuntament té només deu dels espais electorals, amb la qual cosa si la Generalitat persisteix i vol que es faci aquest referèndum, doncs òbviament ho pot fer amb els seus recursos, com ha estat fent. El que jo sí que demano és que hi hagi un nivell de convivència i de civisme. Jo crec que fonamentalment hi està sent, però avui serà un dia difícil, entre d'altres coses, ja ho sabeu, perquè el referèndum s'ha fet sense les garanties i fora del marc legal constitucional que tenim establert entre tots. (...) La Policia Nacional està complint el mandat que té del Tribunal Superior de Justícia, d'enretirar les urnes, i a mi em consta que la Policia Nacional està actuant permanentment sense lesionar persones, processos, etc. Crec

que hi ha un comportament, sincerament, proporcionat dels efectius de les policies del país.”

Àngel Ros sempre ha defensat que no tenia coneixement del que havia succeït durant aquelles hores. Una estona després es dirigeix a la televisió i intenta corregir les declaracions:

“Jo demano que la policia actuï d’una manera absolutament proporcionada. Que no es deteriori, ni mínimament, el civisme i la convivència a la ciutat. Evidentment, els promotors del referèndum han fomentat una acció que no està dins del marc legal i que no ofereix garanties, però la resposta policial no pot generar uns majors problemes al conjunt de la societat. Amb tot el meu respecte a les institucions, a les lleis i als cossos policials demano que l’actuació sigui, en tot cas, sempre proporcionada, mai excessiva i que no afecti la convivència. Per tant, que es minimitzi, del tot, l’acció sobre les persones (...) (Hi ha) alguns exemples, en alguns col·legis, en els quals s’han donat aldarulls i accions importants. Afortunadament no hem de lamentar cap ferit greu del qual jo en aquests moments tingui coneixement, però en alguns casos les càrregues han generat una alarma social que no procedia i no calia.”

Molta gent va creure que no havia estat prou contundent i, a més, les primeres declaracions s’havien fet absolutament virals. L’endemà va decidir donar un tomb pels col·legis electorals que van patir més repressió. Allí el van increpar algunes persones que van viure la jornada de l’1-O. De nou, va fer declaracions a Lleida TV:

“Ens hem trobat amb persones indignades, i amb raó. Hem vingut aquí, a l’Escola Oficial d’Idiomes, i ara anirem, un conjunt de regidors de l’equip de govern, al Centre de Serveis Socials de la Mariola, que són dos llocs de Lleida on ahir hi van haver actuacions policials despro-

porcionades, violentes, i que van generar una alarma social important. Els he demanat disculpes, perquè jo ahir al matí, sense conèixer el que estava passant aquí, a l'EOI i a la Mariola, per posar dos exemples, i amb la informació que tenia en aquell moment, doncs vaig dir que hi havia una actuació proporcionada de la policia (...) Va quedar la informació de les primeres declaracions meves, en les quals, d'alguna manera, traduïa una imatge de normalitat que no és la que va ser."

La imatge de Ros ja havia quedat tocada. En la mobilització del 3 d'octubre de 2017 a Lleida, amb 45.000 persones, es va cridar "Ros dimissió" al seu pas per la Paeria. Per a molta gent hi havia un punt de no retorn.

El "leridanismo"

Twitter, a vegades, obre polèmiques absurdes, i altres vegades obre qüestions que o no han estat tancades, o no han existit fins aleshores. En tot cas, aquesta és una d'aquestes polèmiques o qüestions que jo no qualificaré i, de fet, deixaré que ho faci el lector. No és que no em vulgui mullar, és que no tinc una opinió concreta sobre la polèmica oberta, però sí que és interessant destacar-la, ja que el "leridanismo" i el franquisme s'esmenten de manera freqüent en aquest llibre, un fet que no ha deixat de sobtar-me. Aviso als lectors que això sorprèn més si explico que les entrevistes es van dur a terme abans de l'auge de Vox i de les pors que han aparegut des d'aleshores per la tornada de l'extrema dreta.

El cert és que en els darrers cinc anys el "leridanismo", que va tenir lloc en una època llunyana, en principi, de la societat, ha tornat en boca de molts. Però quan ens referim al "leridanismo", de què parlem?

El "leridanismo" és la implantació del franquisme a la ciutat de Lleida. L'anorreament de la cultura catalana

a la ciutat, agafant els trets folklòrics i culturals de Lleida i la resta de comarques de la demarcació, per tal d'exaltar-los, tot separant-los dels de la resta de Catalunya. És a dir, diferenciar de manera artificial entre Lleida i la resta del país com dues realitats absolutament separades. Aquesta pràctica, que ara amb més o menys sentit de l'humor s'ha intentat fer amb Tabàrnia (Barcelona i la seva àrea d'influència) i la resta del Principat, és la mateixa que en temps del franquisme es va intentar fer amb Lleida i la demarcació, i en aquell cas la ironia no hi era per cap banda...

Però tornem a l'actualitat. Podríem ubicar el tret de sortida de la polèmica recent sobre el franquisme a Lleida en un article d'Àngel Ros al diari *Segre* durant la tardor de 2014. Amb motiu de la mort de Víctor Hellín, un dels primers alcaldes franquistes de la ciutat, president de la Diputació i governador civil a diverses províncies de l'Estat espanyol, Ros assenyala que Hellín havia estat "una bona persona".

A partir d'aquell moment comencen a brollar rius de bits per la xarxa. Són molts els tuitaires independentistes, sobretot de l'esquerra més radical, que escriuen sobre el passat d'Hellín i comencen a repescar la història del "leridanismo" per descriure les justificacions que fan els membres del govern municipal per tal de mitigar les paraules de Ros.

Lluny de dissipar-se, la polèmica continua després de les eleccions de 2015. Els partits independentistes agafen com una de les seves prioritats tot allò que té a veure amb la memòria històrica. Els carrers amb nom de personatges del franquisme, les plaques franquistes posades en façanes d'habitatges i les mocions en suport a la recuperació de la memòria històrica són temes constants als plens de la Paeria.

- © dels textos: Jordi Sebastià Pla, 2018
- © de les fotografies: els seus autors i arxius corresponents, 2018
- © del pròleg: Josep Vallverdú Aixalà, 2019
- © de l'epíleg: Joan Maria Morros Cuadras, 2019
- © d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2019
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

Primera edició: març de 2019
ISBN: 978-84-1303-090-6
DL: L 233-2019
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

—| imprès a **lleida** |—

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.